ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі ўніверсітэт

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА ЛКСМБ І ПРАФКОМА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 26 (475) | Субота, 26 верасня 1981 года. | Газета заснавана ў верасні 1969 года. Выходзіць раз у тыдзень | Цана 2 кап.

ПАПАЎНЕННЕ ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЫ

Больш мільёна першакурснікаў папоўнілі ў пачаўшымся навучальным годзе рады савецкага студэнцтва. У аўдыторыях ВНУ сустрэліся тыя, хто толькі крочыў за парог школы, і ўчарашнія салдаты, рабочыя, калгаснікі. Усіх іх цяпер радніць прыналежнасць да студэнцкай сям'і. І ім прадстаіць у адным сплаве аб'яднаць юнацкі запал і дапытлівасць, вытрымку і метанакіраванасць, дзелавітасць і адказнасць — усе тое, што выхоўвала ў іх школа, армія, працоўны калектыў. «Студэнцкая пара, — адзначаў таварыш Л. І. Брэжнеў, — гэта не толькі падрыхтоўка да заўтрашняга дня, не проста чаканне яго. Гэта ўжо сёння — яркае, змястоўнае жыццё. Гэта напружаная, творчая праца, актыўная грамадская работа».

У студэнцкую пару чалавек поўны свежай энергіі, дапытлівасці, гатовы да адвагі, самаадданасці. І важна, каб гэтыя натуральныя ўласцівасці маладосці спрыялі галоўнаму — фарміраванню асобы творчай і сацыяльна-актыўнай. Уся атмасфера жыцця ВНУ павінна садзейнічаць выпрацоўцы ў студэнтаў актыўнай грамадзянскай пазіцыі, якую будучаму спецыялісту прадстаіць выказаць перш за ўсё ў адносінах да вучобы, да свайго прафесійнага станаўлення.

У цяперашняй пяцігодцы краіна атрымае прыкладна столькі ж выпускнікоў з дыпломамі, колькі і ў дзесятай. Упор робіцца не на павелічэнне выпуска спецыялістаў, а на павышэнне якасці іх падрыхтоўкі. І адна з сур'ёзных задач, якія паўстаюць перад калектывамі ВНУ ў сувязі з гэтым, — ашчадны клопат аб захаванні кантынгенту студэнтаў, аб тым, каб маладыя людзі, якія паспяхова вытрымалі конкурс і ўступілі ў сцены вышэйшай школы, выйшлі з яе дыпламаванымі спецыялістамі.

Аднак яшчэ не ва ўсіх ВНУ чула і ўважліва працуюць з навічкамі. Дзве трэці адсеву, як правіла, складаюць студэнты малодшых курсаў. Менавіта на гэтых курсах ніжэй паспяховасць. Адна з прычын страт крыецца ў недахопах методыкі выкладання курсаў фундаментальных дысцыплін. Другая бачная прычына — ў няўменні часткі маладых людзей уключыцца ў вузаўскі рэжым працы, пераадолець цяжкасці адаптацыі да яго. Арганізацыі вучэбнага працэсу на малодшых курсах рэктараты, дэканаты, кафедры ВНУ павінны ўдзяляць асаблівую ўвагу. Неабходна лепш выкарыстоўваць на гэтых курсах сучасныя тэхнічныя сродкі навучання. З самага пачатку заняткаў першакурснікам неабходна дапамагаць пазбаўляцца школярскіх звычак, вучыць іх самакантролю, арганізацыі сваёй працы.

Поспех любой справы ў значнай меры залежыць ад той установкі, з якой чалавек да яе прыступае. Між тым выбар прафесіі перад парогам ВНУ носіць у часткі маладых людзей павярхоўны характар. На студэнцкай скамейцы чалавек яшчэ павінен упэўніцца ў правільнасці свайго выбару. Дыяпазон прымянення спецыяліста любой прафесіі дастаткова шырокі, і знайсці сябе ў ёй морыць людзі з рознымі схільнасцямі і здольнасцямі. Пажадана, каб ужо ў ВНУ, прымерваючы сябе да будучай справы, чалавек змог вызначыць аптымальныя шляхі прыкладання сваіх здольнасцей. Неабходна стварыць у ходзе навучання сітуацыі, да такія ўмовы, пры якіх бы ён сам свядома і з захапленнем «каваў» сябе як спецыяліста. Перад студэнтам трэба раскрываць перспектывы галіны, у якой яму прадстаіць працаваць, гарызонты выбранай ім спецыяльнасці.

У вышэйшай школе існуе добрая традыцыя: на першым жа курсе студэнты чуюць з кафедры слова буйных вучоных, найбольш аўтарытэтных прафесараў і выкладчыкаў. Гэтую традыцыю не трэба парушаць. Рэгулярныя зносіны студэнтаў з тымі вучонымі і выкладчыкамі, якія складаюць гордасць ВНУ, маюць неацэннае значэнне і для моладзі, і для будучага навукі.

Лектар — галоўная фігура ў ВНУ. Ад яго ў значнай ступені залежыць фарміраванне культуры навуковага мыслення студэнтаў, іх кругагляду, іх цікаўнасці да жывых праблем навукі. Неабходна актывізаваць і семінарскія заняткі, прывучаючы студэнтаў фармуляваць і абараняць свой пункт гледжання.

Выпускнік ВНУ павінен стаць мыслячым сучасным працаўніком, які мог бы сцвярджаць у жыцці новае, быць на пярэднім краі тэхнічнага прагрэсу. Менавіта на гэта нацэльвае ўключэнне ў вучэбны план навукова-даследчай работы студэнтаў, павелічэнне долі іх самастойных заняткаў, увядзенне ў радзе ВНУ такога курсу, як «Асновы тэхнічнай творчасці». Усё большую ролю для прыцягнення студэнцкай моладзі да творчасці набываюць студэнцкія праектна-канструктарскія бюро, грамадскія даследчыя і навуковыя падраздзяленні. Яны развіваюць у заўтрашніх спецыялістаў навыкі творчай работы ў калектыве, выпрацоўваюць густ да пошуку.

Прыцягненне студэнта да навуковага жыцця ВНУ не трэба, аднак, адкладаць да старшых курсаў. Вопыт паказвае, што і малодшым знаходзіцца тут справа па плячу.

Першыя крокі ўчарашніх абітурыентаў у новай для іх абстаноўцы ў значнай меры залежаць ад цёплых і ўважлівых адносін да іх з боку грамадскіх арганізацый, ад таго, наколькі хутка згуртуюцца акадэмічныя групы. Менавіта ў гэтыя пачатковыя месяцы жыцця навічкоў у ВНУ асаблівая адказная і роля куратараў. Яны стаяць бліжэй за ўсё да кожнага студэнта і могуць аказаць тую падтрымку, у якой ён больш за ўсё мае патрэбу. Важна, каб менавіта ў групе кожны студэнт адчуў, што яго самаадчуванне, яго рост, і перспектывы хвалююць таварышаў, убачыў у іх апору.

Цэнтрамі ідэйна-палітычнай работы ў ВНУ з'яўляюцца кафедры грамадскіх навук. На працягу ўсіх гадоў навучання яны паслядоўна раскрываюць перад студэнтамі сутнасць марксісцка - ленінскай тэорыі, выкарыстоўваюць шматгранныя формы пазааўдыторнай работы. Неабходна з першых жа крокаў прыцягнуць першакурснікаў да заняткаў на факультэце грамадскіх прафесій, каб пазнаёміць іх з шырокім спектрам прыкладання сіл і ініцыятывы студэнтаў на грамадскай ніве.

Далучаючы студэнцкую моладзь да скарбніцы марксісцка-ленінскай тэорыі, развіваючы грамадскую актыўнасць, неабходна прывіваць кожнаму пачуццё адказнасці за пераўтварэнне ў жыццё палітыкі партыі.

Вышэйшая школа краіны — школа выхавання перадавой савецкай інтэлігенцыі. ВНУ атрымалі новае папаўненне моладзі. І абавязак работнікаў вышэйшай школы дапамагчы яму стаць высокакваліфікаванымі спецыялістамі, ідэйна загартаванымі будаўнікамі камунізму.

(«Известия», № 219 за 1981 год).

У ПАРТКОМЕ

ПАЎСЯДЗЁННЫ КЛОПАТ ПРАФСАЮЗАЎ

З кожным годам у нашым універсітэце ўдзяляецца ўсё больш увагі аздараўленню супрацоўнікаў і студэнтаў, паляпшэнню арганізацыі іх адпачынку. Павялічваецца колькасць пуцёвак на курорты, турбазы і ў дамы адпачынку, арганізуюцца цікавыя турыстычныя паездкі і культпаходы на спектаклі, у цырк, на канцэрты майстроў мастацтваў, праводзяцца іншыя карысныя мерапрыемствы. Пры поўным запаўненні месц працуе універсітэцкі санаторый-прафілакторый. Аб усім гэтым гаварылі ў сваіх выступленнях в. а. старшыні прафкома В. Ф. Сеніна і намеснік старшыні мясцкома В. А. Каляда на пасяджэнні партыйнага камітэта ГДУ, на якім абмяркоўвалася пытанне аб стане і мерах па далейшаму паляпшэнню аздараўленчай работы і адпачынку студэнтаў і супрацоўнікаў. Разам з тым яны адзначалі і маючыя месца недахопы ў гэтай важнай справе. Больш прынцыпова гаварылі аб іх выступіўшыя прарэктар па вучэбнай рабоце Л. А. Шамяткоў, сакратар парткома М. І. Старавойтаў, іншыя члены партыйнага камітэта. Адначасова ўказвалася на тое, якім чынам дабіцца далейшага паляпшэння аздараўленчай работы і адпачынку студэнтаў і супрацоўнікаў, падкрэслівалася, што гэта павінна стаць паўсядзённым клопатам прафсаюзных арганізацый.

Па абмеркаванаму пытанню прынята адпаведная пастанова.

На пасяджэнні партыйнага камітэта разгледжаны іншыя пытанні універсітэцкага жыцця.

ВУЧОНЫЯ—ПРАПАГАНДЫСТАМ

З кастрычніка ў сістэме партыйнай і камсамольскай вучобы пачынаецца новы навучальны год. Да яго актыўна рыхтуецца вялікі атрад прапагандыстаў. Свае веды яны абагачаюць і паглыбляюць на курсах пры абласным Доме палітасветы, на раённых семінарах. З лекцыямі перад імі выступаюць і многія вядучыя выкладчыкі кафедр грамадскіх навук. Адным сярод іх з'яўляецца дацэнт кафедры палітэканоміі У. Ф. Бондараў. На мінулым тыдні Уладзімір Фролавіч выязджаў у г. Хойнікі. Тут ён выступіў перад прапагандыстамі раёна з лекцыяй па ўводнай тэме новага навучальнага года ў сістэме палітычнай асветы.

Знаходзячыся ў Хойніцкім раёне, У. Ф. Бондараў выступіў у сямі калектывах прадпрыемстваў і арганізацый. Тэма яго лекцыі прысвячалася харчовай праблеме, вырашэнню якой у адзінаццатай пяцігодцы на XXVI з'ездзе КПСС нададзена першаступеннае значэнне.

ЛЕПШАЯ ВА УНІВЕРСІТЭЦЕ

Завяршыўся другі этап агляду-конкурсу на лепшую акадэмічную групу ГДУ. Усе факультэты прынялі актыўны ўдзел у гэтым конкурсе. Спаборніцтва было ўпартым. Па выніках двух этапаў лепшай акадэмічнай групай прызнана група Т-51 эканамічнага факультэта. Яе куратар Галіна Мікалаеўна Коўзік, камсорг Ала Вялюга, староста Генадзь Кнышаў, прафорг Ала Карнеева, усе студэнты групы зрабілі многае для таго, каб дабіцца такога вялікага і стабільнага поспеху. Два семестры запар група мае стопрацэнтную паспяховасць. Сярэдні бал у зімовую і летнюю сесію адпаведна складаў 4,52 і 4,2.

Студэнты групы характарызуе актыўны ўдзел у навуковай студэнцкай рабоце, па гаспадарча-дагаворных тэмах, у грамадскім жыцці факультэта.

У групе добра наладжана ідэйна-выхаваўчая работа. Адной з абавязковых праверак на сталасць стаў удзел студэнтаў групы Т-51 у будатрадаўскім руху. За гады вучобы кожны з іх быў байцом СБА ці працаваў у асеннім сельскагаспадарчым атрадзе. Можна з упэўненасцю сказаць, што за чатыры гады група стала згуртаваным калектывам, жыве цікавым жыццём.

А. КАЗАКОЎ,
старшыня вучэбна-выхаваўчай камісіі камітэта камсамола.

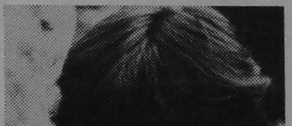

Як прыемна першы раз у жыцці трымаць у руках студэнцкі білет! Збылася мара: расчыніліся дзверы ў навуку. Разам з набыццём ведаў, спецыяльнасці моладзь чакае і насычанае студэнцкае жыццё, знаёмства з новымі таварышамі і сябрамі па аўдыторыі.

Фота У. Чысціка.

ВЫТВОРЧАСЦЬ І ПРАБЛЕМЫ КІРАВАННЯ

Нядаўна ў Рызе прайшла рэспубліканская навуковая канферэнцыя «Праблемы ўдасканалення кіравання народнай гаспадаркай», якая была арганізавана Латвійскім дзяржаўным універсітэтам імя Пятраса Стучкі і НДІ планавання Дзяржплана Латвійскай ССР. У канферэнцыі прынялі ўдзел вучоныя-эканамісты Масквы, Ленінграда, Растова, Хабараўска, іншых гарадоў краіны.

Наш эканамічны факультэт быў прадстаўлены на канферэнцыі дакладам прафесара У. Д. Арэшчанкі, выступленнямі дацэнта дэкана факультэта І. П. Трацэўскага, кандыдата эканамічных навук В. А. Трухава.

Цікавыя праблемы па ўдасканаленню розных аспектаў кіравання паставілі ў сваіх дакладах доктары эканамічных навук прафесары І. Х. Кіртоўскі, Г. Х. Папова, Г. К. Губерная, іншыя вучоныя. На канферэнцыі выступіла з дакладам, у якім утрымліваўся шэраг актуальных пытанняў, начальнік планава-эканамічнага упраўлення аб'яднання «АўтаВАЗ» кандыдат эканамічных навук В. І. Шчарбакова.

Б. ВРУБЛЕЎСКІ,
дацэнт кафедры галіновых эканомік.

ВІНШУЕМ!

Рэктарат, партком, грамадскія арганізацыі універсітэта, дэканат гісторыка-філалагічнага факультэта, кафедра рускай мовы горача віншуюць асістэнта гэтай кафедры КАХОЎСКУЮ Ларысу Фролаўну з выдачу зацвярджэння яе ВАКам у вучонай ступені кандыдата філалагічных навук.

* * *

Рэктарат, партком, грамадскія арганізацыі універсітэта, савет грамадскіх кафедр, кафедра палітэканоміі віншуюць старшую выкладчыцу гэтай кафедры МАЛЬГІНУ Тамару Аляксандраўну з выдачу зацвярджэння яе ВАКам у вучонай ступені кандыдата эканамічных навук.

УБОРКА БУЛЬБЫ — УДАРНЫ ФРОНТ

★

ПРАЦОЎНЫ семестр працягваецца. На бульбяных палетках двух раёнаў вобласці — Жыткавіцкага і Петрыкаўскага — працуюць сельскагаспадарчыя атрады студэнтаў універсітэта. Нядаўна ў некаторых з іх пабывалі дэканы факультэтаў, іх намеснікі, выкладчыкі. Мэтай паездак было праверыць умовы жылля, арганізацыю працы студэнтаў, тое, як наладжана тэхніка бяспекі, забеспячэнне прадуктамі харчавання. Правяраючыя сустракаліся з кіраўнікамі гаспадарак, байцамі сельгасатрадаў. Сёння мы публікуем скарочаныя справаздачы аб паездках, якія былі прадстаўлены ва ўніверсітэцкі штаб сельскагаспадарчых работ.

Ігар Паўлавіч ТРАЦЭЎСКІ, дэкан эканамічнага факультэта: мяне цікавіла, перш за ўсё, як уладкаваліся студэнты нашага факультэта, як у гаспадарках падрыхтаваліся да іх прыезду, і, зразумела, ці выконваюцца нормы выпрацоўкі. Я пабываў у трох саўгасах Петрыкаўскага раёна: «Капаткевічы», «Запаветы Ільіча», «Петрыкаўскі». Пры параўнанні з мінулым годам, а я маю такую магчымасць, бачна, што арганізацыя працы павысілася. Асабліва хацелася б адзначыць вялікую работу па стварэнню добрых умоў працы і адпачынку студэнтаў у саўгасах «Капаткевічы» (дырэктар М. А. Кудравец) і «Запаветы Ільіча» (дырэктар А. Р. Шурын). Прыемна і тое, што самым лепшым чынам наладжаны ў гэтым годзе ўмовы размяшчэння, харчавання ў працы ў апошняй гаспадарцы (вёска Бабунічы), дзе знаходзяцца студэнты першага і чацвёртага курсаў спецыяльнасці АМАЭІ. Рабяты жывуць у дамах рабочых саўгаса, харчуюцца ў добра аформленай імі самімі сталовай, дзе вывешаны сацыялістычныя абавязацельствы сельгасатрада, падводзяцца вынікі сацыялістычнага спаборніцтва, выпускаюцца насценная газета, «баявыя лісткі», «маланкі». Ва ўсім гэтым вялікая заслуга камандзіраў — выкладчыкаў кафедры АМАЭІ Т. І. Пановай і В. І. Громава, студэнта Алега Бялова. Кожны дзень пасля работы саўгасныя ўчотчыкі паведамляюць вынікі выканання норм выпрацоўкі, размер заработку.

Адміністрацыя гаспадаркі, у сваю чаргу, забяспечвае студэнтаў высокаякаснымі прадуктамі харчавання ў дастатковай колькасці і асартыменце. За паварОў на кухні студэнткі чацвёртага курса. Водгукі аб страве самыя добрыя.

З МАЛАДЫМ ЗАПАЛАМ

На цэнтральнай сядзібе саўгаса «Капаткевічы» студэнты жывуць у гасцініцы, а ў дзвюх другіх брыгадах — у дамах мясцовых жыхароў. Харчуюцца па-рознаму: у кафэ, дома, або ў школьнай сталовай, дзе рабяты гатуюць самі ці ім прывозяць ужо гатовыя стравы. Але галоўнае ў тым, што ўсе прадукты якасныя, свежыя.

Вынікі работы тут паведамляюцца штодзённа, што дазваляе аператыўна асвятляць ход сацыялістычнага спаборніцтва, адзначаць лепшых. На цэнтральнай сядзібе ў гасцініцы, дзе жывуць толькі нашы студэнты, маляўніча аформлена наглядная агітацыя.

У саўгасе «Петрыкаўскі» у сувязі з тым, што студэнты размешчаны па некалькіх брыгадах, у вёсцы Агаліцкая Рудня байцы атрада, сфарміраваная на базе групы Т-12, засталіся без камандзіра. Камісар гэтага атрада — студэнт А. Філіпкоў. І на першых парах нормы тут не выконваліся.

У цэлым жа пасля першых некалькіх дзён, якія патрэбны студэнтам, каб уцягнуцца ў работу, нормы выпрацоўкі выконваюцца на 100—120 працэнтаў. Зарабляюць рабяты ў дзень па 6—8 рублёў.

І яшчэ хачу адзначыць адну асаблівасць, якую назіраю ўжо на працягу некалькіх гадоў: вельмі добра, калі ў адным атрадзе працуюць першакурснікі і старшакурснікі. Тут адначасова з працай ідзе выхаванне, перадача вопыту і традыцый. Думаю, мэтазгодна і далей працягваць такую практыку.

Міхаіл Васільевіч СЕЛЬКІН, намеснік дэкана матэматычнага факультэта: студэнты матэматычнага факультэта фронтам работ забяспечаны поўнасцю. І гэта радуе, бадай, больш за ўсё. Няма прыкрых зрываў, калі моладзь, якая рыхтавалася працаваць, дапамагаць калгаснікам і рабочым саўгасаў, сумуе ў чаканні работы. Пры такім стане спраў і кіраўніцтва гаспадарак задаволена: дапамога адчувальная. Гэта ўздзейнічае на характар адносін паміж мясцовымі жыхарамі і прыезджымі. Гаспадары гасцінна адносяцца да студэнтаў: жыллё добрае, харчаванне своечасовае і якаснае. Менавіта такую карціну можна назіраць у гаспадарках, якія мне давялося наведаць — калгасах імя Леніна, «Зара камунізму», «Бальшавік», «Шлях камунізму» Петрыкаўскага раёна.

Леанід Міхайлавіч САПЕГІН, дэкан біялагічнага факультэта: у двух гаспадарках Жыткавіцкага раёна, дзе працуюць студэнты біялагічнага факультэта, справы абстаяць добра і з выкананнем норм выпрацоўкі, і бытавым уладкаваннем. Рабяты адчуваюць сябе бадзёра, поўныя сіл і энтузіязму.

ВЫПРАЦОЎВАЮЧЫ КАЛЕКТЫВІЗМ

На сельскагаспадарчых работах у адзіным страі з калгаснікамі і рабочымі студэнты набываюць вопыт калектыўнай працы і творчасці, умацоўваюць на практыцы набытыя веды, выпрацоўваюць у сабе актыўную жыццёвую пазіцыю.

Наш атрад, членамі якога сталі першакурснікі гісторыка-філалагічнага факультэта, працуе на ўборцы бульбы ў саўгасе «Людзяневічы» Жыткавіцкага раёна. Калі пісаліся гэтыя радкі, прайшло 12 рабочых дзён. Але і за гэты параўнаўча кароткі час атрадам зроблена нямала. Рабяты старанна працуюць на ўборцы клубняў. Ніхто не хоча адставаць ад сваіх таварышаў. Убіраючым бульбу ўпершыню (ёсць і такія) дапамагаюць тыя, для каго гэта стала прывычнай справай. Колькасць сабраных клубняў павялічваецца з кожным днём. Адразу ж вызначыліся і перадавікі, якія працуюць з энтузіязмам, хутка і якасна. Сярод іх — Любоў Жыхарава, Уладзімір Кліш, Ірына Фёдарава, Раіса Чук, Мікалай Бажко, Надзежда Салодкіна і іншыя. Названыя рабяты сваёй руплівай працай заслужылі павагу ўсяго атрада.

Пасля працоўнай вахты на бульбяным полі першакурснікі ў творчым захапленні. Не адчуваючы стомленасці, з новым агеньчыкам яны бяруцца за атрадныя справы. Перш за ўсё гэта падрыхтоўка да канцэрта мастацкай самадзейнасці. Не забываe свае абавязкі і радкалегія: рэгулярна выпускаюцца атрадная насценгазета «Бульба», «маланкі».

Не пустуе і валейбольная пляцоўка.

Група рабят наведала мясцовых жыхароў з мэтай высвятлення гісторыі роднага краю.

За прайшоўшыя працоўныя дні менавіта тут, на бульбяных палетках, першакурснікі пазнаёміліся адзін з другім, адчулі хто на што здольны. Мы спадзяемся, што агеньчык сяброўства, які ўспыхнуў у першыя працоўныя будні, у будучым разгарыцца вялікім кастром.

А. ПІНЧУКОЎ,
выкладчык кафедры гісторыі СССР і ўсеагульнай гісторыі.

НОВЫ ЗБОРНІК

Выйшаў у свет першы выпуск зборніка «Наглядная агітацыя». Ён акажа добрую дапамогу мастакам-афарміцелям і арганізатарам нагляднай агітацыі.

У першым выпуску змяшчаюцца канкрэтныя рэкамендацыі па тэматычнаму афармленню вуліц, плошчаў, прадпрыемстваў, расказваецца аб практыцы прымянення тэхнічных сродкаў нагляднай агітацыі ў рабоце прапагандыста, даюцца кансультацыі, адрасаваныя пачынаючым мастакам-афарміцелям, публікуюцца іншыя матэрыялы.

Зборнік ілюстраваны малюнкамі і фатаграфіямі.

Выданне ажыццяўляе выдавецтва ЦК КПСС «Плакат».

(ТАСС).

ГЕАЛАГІЧНЫМІ МАРШРУТАМІ

Нядаўна споўнілася 60 гадоў з дня падпісання дагавора аб дружбе і ўзаемадапамозе паміж СССР і Мангольскай Народнай Рэспублікай. Загадчык кафедры інжынернай геалогіі і гідрагеалогіі дацэнт М. А. Журавель, які раней працаваў у Іркуцкім дзяржаўным універсітэце і пабываў у свой час у МНР, дзеліцца сваімі ўражаннямі аб цудоўнай прыродзе гэтай краіны, аб выдатным народзе, які адразу пасля звяржэння феадалізму прыступіў да будаўніцтва сацыялізму.

ПРАЙШЛО ўжо пяць гадоў з таго часу, як група з васьмі студэнтаў першага курса Іркуцкага універсітэта праходзіла пад маім кіраўніцтвам вучэбную геалагічную практыку ў МНР сумесна са студэнтамі Мангольскага універсітэта. І хаця час сцірае ўражанні, два з іх трывала ўвайшлі ў маю памяць. Гэта — цудоўная прырода Манголіі, дзе геолаг можа аб многім даведацца, нават не выходзячы з аўтамабіля. І другое — дабрата і чуласць манголаў. Асабліва тых, што жывуць удалечыні ад населеных пунктаў. Яны частуюць падарожнікаў сырам і кумысам, а на прапанову ўзяць грошы крыўдзяцца. Дружба мангольскага і савецкага народаў уяўляецца настолькі натуральнай, што міжволі забываешся пра гісторыю і думаеш, што так было заўсёды.

Сувязі паміж Іркуцкім і Мангольскім універсітэтамі вызначаюцца сваёй прастатой і матэнакіраванасцю. Выкладчыкі ведаюць адзін аднаго, вядуць перапіску, змяшчаюць сумесныя публікацыі ў савецкіх і мангольскіх часопісах. Штогодна праводзяцца сумесныя вучэбныя практыкі студэнтаў. Напрыклад, група савецкіх студэнтаў-геолагаў едзе ў МНР, а група мангольскіх студэнтаў-біёлагаў да нас на Байкал, дзе ў Тажэранскім стэпе захавалася рэліктавая расліннасць. Працягны час у басейне возера Хубсугул пасляхова працавала савецка-мангольская комплексная экспедыцыя Іркуцкага і Мангольскага універсітэтаў, якую ўзначальваў прафесар Г. А. Кузняцоў, які зараз працуе загадчыкам кафедры агульнай геалогіі Гомельскага універсітэта.

Я да гэтага часу не забыў усіх цяжкасцей, якія былі звязаны з падрыхтоўкай да правядзення практыкі: дабіўся выкарыстання рэктарскага фонда і фонда дэкана, дапамогі студэнцкага прафсаюза. У выніку студэнтам давялося ўнесці ў касу універсітэта ўсяго па 5 рублёў, а ў падаяку за гэта я атрымаў псіхалагічна несумясцімую групу з чатырох дзяўчат і чатырох юнакоў. Забягаючы наперад, скажу, што калі было цяжка, калі ў спёку і дождж прыходзілася працаваць, група выступала як дружнае і цэльнае падразделенне. Але ў дні адпачынку і камеральных работ абавязкова ўзнікала канфрантацыя паміж дзяўчатамі і юнакамі.

У Іркуцку мы вельмі старанна падбіралі палявы рыштунак. У купэйным вагоне поезда Іркуцк — Улан-Батар прыйшлося везці ўсё, уключаючы бярозавыя колікі для палатак і паяльную лямпу для распальвання аргала — памёту жывёлы. У мангольскім жа стэпе не ўбачыш нават кусціка, не тое што дрэва.

З жартамі і смехам грузімся ў поезд і зусім шчыра здзіўляемся, як гэта наш рыштунак усё-такі размясціўся ў двух купэ і частцы трэцяга. І вось перад намі ўжо паўднёвы бераг Байкала, сталіца Бурацііі — Улан-Удэ. Халмы і хрыбты Забайкалля, будоўлі, вясковыя хаты. І ніздзе ніводнай юрты. Іх мы ўбачылі толькі тады, калі пераехалі дзяржаўную граніцу, — на ўскраінах горада Сухэ-Батара. Раніцай прыбылі ва Улан-Батар. Студэнты добра выспаліся і ўжо ажыўлена абменьваліся ўражаннямі, а іх кіраўнік выглядаў даволі хмура: мне зусім не даў спаць мангол, які вайшоў у купэ ў Сухэ-Батары. Усю ноч ён варочаўся і стагнаў. Бедны, пасля чыстага, беспераркыўна цыркулюючага паветра юрты, ён не мог заснуць у купэ.

На вакзале нас сустрэла добра фея Гэрэл, якая зусім без акцэнту размаўляла па-руску. Як потым высветлілася, яна была аспіранткай Іркуцкага універсітэта. Яе добрыя адносіны да нас былі не менш важнымі, чым яе машына «рафік», на якой мы ў некалькі прыёмаў перавезлі ўсе рэчы ў інтэрнат Мангольскага універсітэта. Тут і размясціліся студэнты. Мяне пасялілі насупраць — ва універсітэцкай гасцініцы.

Дзесяць дзён замест трох мы былі вымушаны вывучаць сталіцу МНР. Наш маршрут даўжынёй каля 1.700 кіламетраў па розных прычынах адкладваўся. Затое мы ўстанавілі, што ва Улан-Батары шматпавярховымі сучаснымі дамамі забудавана толькі палавіна горада. Далей былі бачны белыя воблачкі — юрты. Амаль на кожны кроку сустракаліся пасельствы іншых краін з іх фотавітрынамі. Азнаёміліся мы і з мінералагічным музеем універсітэта, музеем прыроды, музеямі рэвалюцыі, мастацтва. Пабывалі ў дзеючай пагадзе будыйскага толку. Гэрэл расказала нам, што ўсе ламы напрацягу кароткага часу вывучылі англійскую мову: ім часта прыходзіцца выязджаць на нарады ў Цібет і іншыя краіны. Па яе словах, выкладчыкі англійскай мовы лічаць іх сваімі лепшымі вучнямі: прывыкшыя зазубрываць малітвы, яны асвоілі англійскую мову значна хутчэй за студэнтаў.

Асаблівае ўражанне на нас зрабіў збудаваны на вяршыне гары мемарыял, прысвечаны савецкім і мангольскім воінам, якія загінулі ў барацьбе з японскімі захопнікамі на рацэ Халхін-Гол. Там гарыць вечны агонь як сімвал непарушнай дружбы двух народаў, зма-цаванай крывёй іх сыноў.

Нарэшце, перад пад'ездам інтэрната з'явіліся дзве аўтамашыны ГАЗ-53 і 33 мангольскія студэнты. І практыка пачалася. З мангольскага боку маршрутам кіравалі старшы выкладчык Болд і дэкан горна-геалагічнага факультэта Шыйтэр. З імі былі іх шасціігадовыя сыны — Тушык і Бата, выключна вынослівыя і дапытлівыя рабяты. Я не пачуў ад іх ніводнай скаргі, хоць дзённыя пераезды былі вялікія і часта прыходзілася абыходзіцца без абеда. Зусім новы аўтамабіль ГАЗ-53 вёў шафёр Лхамсурэн, а стары — Хасбацар.

У першы дзень праехалі ўсяго 130 кіламетраў. Выехалі позна, акрамя таго, бахрафліў рухавік новай машыны Лхамсурэна. З ім нічога не маглі зрабіць яшчэ ва Улан-Батары, таму мы пляліся са скорасцю 30 кіламетраў у гадзіну па асфальтавай дарозе. Потым, калі ў горадзе Булган мы замянілі невялічную дэталь — каромысел, Лхамсурэн больш не адставаў ад Хасбацара.

Ужо ў цемры разбілі палатачны гарадок ля ручая, пачалі распальваць на кастры аргал. Сталі кіпяціць ваду для чая, падазрона ўглядваючыся ў яе колер.

НА ЎСЕСАЮЗНЫХ НАРАДАХ:

ГЕОЛАГАЎ

З 21 па 25 верасня ў канферэнц-зале аб'яднання «Беларусьнафта» адбылося першае пашыранае пасяджэнне Камісіі па гідрагеахіміі Навуковага савета Акадэміі навук СССР па інжынернай геалогіі і гідрагеалогіі. Арганізатарамі нарады былі Акадэміі навук СССР і БССР, Гомельскі дзяржаўны універсітэт, трэст «Белнафтагазразведка» і аб'яднанне «Беларусьнафта». Старшынёй арганізацыйнага камітэта быў выбраны акадэмік АН БССР Радзім Гаўрылавіч Гарэцкі. Вялікую арганізацыйную работу выканаў намеснік старшыні Анатоль Віктаравіч Кудзельскі — доктар геолага-мінералагічных навук, намеснік дырэктара Інстытута геахіміі і геафізікі АН БССР. У арганізацыі нарады ўдзельнічаў дэкан геалагічнага факультэта нашага універсітэта Адам Пятровіч Пінчук.

Нарада па хімічнаму саставу падземных вод была вельмі прадстаўнічай. У ёй удзельнічала 8 дактароў навук, 18 кандыдатаў навук, вядучыя спецыялісты арганізацый, якія займаюцца пошукам, разведкай і эксплуатацыяй нафтавых месцанараджэнняў Прыпяцкай упадзіны. Усяго прысутнічала больш 70 спецыялістаў, якія прыехалі з Петрапаўлаўска-Камчацкага, Іркуцка, Томска, Алма-Аты, Кіева, Мінска, Ленінграда, Масквы. Яны прадстаўлялі інстытуты акадэмій навук СССР, БССР, УССР, Грузіі і Казахстана; Ленінградскі, Маскоўскі і Гомельскі дзяржаўныя універсітэты, Ленінградскі горны інстытут, Томскі політэхнічны інстытут Маскоўскі геолагаразведачны інстытут, БелНДГРІ, упраўленне геалогіі БССР, трэст «Белнафтагазразведка», аб'яднанне «Беларусьнафта», паўночна-марскую геалогію і іншыя арганізацыі.

Даклады ўдзельнікаў асвятлялі асноўныя праблемы сучаснай гідрагеахіміі і праблему вывучэння і народнагаспадарчага выкарыстання падземных расолаў Прыпяцкага прагіба. Усе даклады былі цікавыя і выклікалі ажыўленыя дыскусіі. Асвятляліся пытанні гідрагеалагічнай заналынасці зямной кары, прагназіравання гідрагеахімічных з'яў, якія выклікаюць працяглай дзейнасцю чалавека, пошукаў рудных месцанараджэнняў гідрагеахімічнымі метадамі. Асаблівую цікаўнасць выклікалі даклад аб эвалюцыі саставу гідрасферы і прапановы аб комплексным выкарыстанні падземных вод для даставання солях і рэдкіх элементаў (ліція, стронцыя, рубідзія і іншых).

У дакладах, прысвечаных расолам Прыпяцкай упадзіны, асвятляліся перспектывы дабывання з іх йоду, брому, рэдкіх элементаў, а таксама выкарыстання падземных вод для бальнеалагічных і цеплаэнергетычных мэт.

Нарада садзейнічала развіццю гідрагеахіміі як навукі і прамысловаму выкарыстанню падземных вод Прыпяцкай упадзіны.

Ж. ГЕРАСІМАВА,
дацэнт кафедры інжынернай геалогіі і гідрагеалогіі, адказны сакратар арганізацыйнага камітэта нарады.

На здымку: у зале пасяджэння.

Фота **І. Мікуліча, У. Чысціка.**

ЗАОЛАГАЎ

VII УСЕСАЮЗНАЯ нарада па праблемах глебавай заалогіі праходзіла 15—17 верасня ў Кіеве. У рабоце нарады прынялі ўдзел 198 спецыялістаў з 55 гарадоў нашай краіны, прадстаўляўшых 80 устаноў, у тым ліку 15 універсітэтаў.

Акрамя савецкіх спецыялістаў у рабоце нарады ўдзельнічалі вучоныя з ГДР, ЧССР, Польшчы, В'етнама. Было заслухана 76 дакладаў, зроблена 84 паведамленні. Працавала 4 секцыі: «Роля беспазванковых у глебаўтваральных працэсах і сукцэсіі глебавых арганізмаў», «Экалогія сатаварыстваў глебавых арганізмаў і методыка іх даследавання», «Уздзеянне антрапагенных фактараў на глебавыя арганізмы», «Глебажывучыя кляшчы, ногахвосткі, нематоды і алегахеты».

Вялікую цікавасць выклікаў даклад акадэміка М. С. Гілярава «Задачы і перспектывы развіцця глебавай заалогіі ў СССР у святле рашэнняў XXVI з'езда КПСС», зроблены на пленарным пасяджэнні пры адкрыцці нарады. У дакладзе акадэмік М. С. Гіляраў спыніўся на напрамках даследаванняў глебавай заалогіі, вынікаючых з рашэнняў XXVI з'езда КПСС. Сярод іх важнейшым у сувязі з выграшэннем харчовай праграмы з'яўляюцца даследаванні па павышэнню ўрадлівасці глебы. Вялікую ўвагу трэба ўдзяляць сувязі навукі з вытворчасцю, рашэнню праблем перапрацоўкі прамысловых і бытавых адыходаў з дапамогай глебавых жывёл, выкарыстанню іх у якасці кармоў для свінагадоўлі, перапрацоўцы адыходаў свінагадоўлі. Надзвычай важныя даследаванні па вывучэнню эвалюцыі Зямлі і біясферы з дапамогай глебавых жывёл у плане маніторынга, распрацоўцы метаду біялагічнага разлажэння адыходаў.

Увагу ўсіх прыцягнулі таксама даклады Л. С. Казлоўскай, Н. М. Чарновай, Д. А. Крывалуцкага, З. А. Міхальцовай, Н. Ф. Філіпавай, В. Г. Мардковіча.

Гомельскі універсітэт на нарадзе прадстаўлялі дацэнт кафедры заалогіі і дарвінізму Л. П. Моладава, зрабіўшая дэманстрацыйны даклад «Глебавая мезафауна каляводнай паласы асушанага канала ў нізоўі р. Бярэзіны», і асістэнт гэтай жа кафедры В. Н. Верамееў, які выступіў з паведамленнем «Сезонная дынаміка колькасці глебавай мезафауны сярэдневўзроставых хвойнікаў Беларускага Палесся».

У сваёй рэзалюцыі нарада адзначыла неабходнасць сканцэнтраваць намаганні заолагаў на пытаннях вывучэння фауны, экалогіі, марфалогіі, сістэматыкі глебавых жывёл, змяненняў глебавай фауны ў гаспадарчай дзейнасці чалавека. Наступная VIII Усесаюзная нарада па праблемах глебавай заалогіі будзе склікана ў 1984 годзе ў Ашхабадзе.

Цікава быў арганізаваны адпачынак удзельнікаў нарады. Яны пазнаёміліся са старажытным Кіевам, наведалі Лаўру і экспазіцыю «Золата Скіфаў».

В. ВЕРАМЕЕЎ,
асістэнт кафедры заалогіі і дарвінізму.

ПА МАНГОЛІІ

Яна была карычневая, яўна не без уздзеяння велізарнага статку кароў... У манголіі ўжо таксама паўстала праблема аховы паверхневых і падземных вод. Добра мець тысячагаловыя статкі кароў; авечак і коней, але як захоўваць у чысціні рэдкія крыніцы і ручаі? На другі дзень у трох кіламетрах вышэй па ручаю студэнты, якія пайшлі са мной у маршрут, знайшлі цудоўную крыніцу з выдатнай крыштальнай вадой, аб чым Болд і не падазраваў. Для яго і Шыўтэра таксама нечакананасцю стала пячора ў гранітах, якую знайшлі савецкія студэнты ў сямі кіламетрах ад лагернай стаянкі. Пячора мела даўжыню 25 метраў, вышыню і шырыню па асnaванню — 5 метраў. Яе прасціранне, як бачна, супадала з цектанічным парушэннем. Мангольскія выкладчыкі і студэнты не ведалі аб пячоры і крыніцы, таму што асноўную ўвагу ўдзялялі адвалам закансерваванага рудніка, дзе можна было знайсці рэдкія мінералы.

Калі мы рабілі пераезд за 200 кіламетраў на вядомую савецка-мангольскую будоўлю Эрдэнэт, маленькі Тушык, які сядзеў у кабіне побач з бацькам і мной, раптам закрычаў: «Цімэ! Цімэ!» Напэўна, ён упершыню бачыў вялікі статак аднагорбых вярблюдаў, якія раўнадушна пашчыпвалі траву.

Да Эрдэнэта праведзена добрая дарога і ўзкакалейная чыгунка. Тут былі пачаты ўскрышныя работы на гары, складзенай парфіравіднымі меднымі рудамі са значным утрыманнем малібдэна. Тут жа будаваўся сучасны горад з чатырохпавярховых дамоў, якія можна ўбачыць, напрыклад, у Брацку ці Усць-Ілімску. Ужо быў пабудаваны пасёлак геолагаў, а побач з ім — пасёлак з юрт, вагончыкаў, палатак. Будавалася абагачальная фабрыка і медзеплавільны камбінат. Паўсюду тэхніка: краны, скрэперы, бульдозеры, МАЗы, калоны машын ГАЗ-53. Па свайму духу і размаху будоўля нагадвала буйныя сібірскія будоўлі.

Эрдэнэт мне памятны і тым, што мы адабралі нядрэнныя ўзоры руд і, як дар мангольскага універсітэта, прывезлі ў Іркуцк. І яшчэ тым, што мы... ледзь не страцілі абедзве машыны.

Звычайна ў лагеры гарэла некалькі кастроў з аргала для гатавання ежы. На адным гатавалі рускія, на другім — мангольскія студэнты, на трэцім мангольскія выкладчыкі і іх дзеці, а вадзіцелі — на прымусе. У тую памятную раніцу ўздоўж ракі дзьмуў вецер і задуваў прымус Хасбацара. Не доўга думаючы, ён паставіў яго ў кабіну, а сам некуды пайшоў. Раптам закрычаў Лхамсурэн, і я ўбачыў, што гарыць кабіна машыны. Не раздумваючы, я кінуўся да яе. Мяне абагнаў студэнт Барыс Кулеш. Ён схапіў палаючы прымус, прыціснуў яго рукавамі штармоўкі і выкінуў з кабіны. Барыс сапсаваў штармоўку, не абышлося і без апёкаў. Студэнты-манголы вылілі ў кабіну флягу вады і не пашкадавалі нават катла чаю з малаком. Толькі пасля гэтага пажар затушылі. Магло быць вельмі дрэнна, таму што побач стаяла і другая машына. Усе былі ўзрушаны, а Хасбацар, вярнуўшыся, зусім спакойна агледзеў пружыны згарэўшага сядзення і стаў замяняць абгарэўшую праводку. Праз паўгадзіны машына завялася. У пакаранне Хасбацару прыйшлося праехаць звыш тысячы кіламетраў седзячы на нейкай коўдры, пакладзенай на голыя пружыны.

Пасля Эрдэнэта пераехалі ў цэнтр аймака (вобласці) горад Булган — вельмі зялёны, ціхі, забудаваны ў цэнтры трохпавярховымі дамамі. Тут мы наведалі маўзалей Хатын-Батара, паплечніка Сухэ-Батара. Маўзалей уяўляе бетоннае збудаванне ў выглядзе юрты, пакрытае зверху залацістай фарбай. Ён стаіць на ўзвышшы і бачны з усіх бакоў.

У Булгане нас мучыла смага, а вада ў флязе закончылася. У канторы аўтабазы, у адрозненне ад Улан-Батара, дзе ўсе разумеюць па-руску, нас не разумелі. Прыйшлося звярнуцца да руска-мангольскага слоўніка. Назвалі слова «ус» — і наша фляга была напоўнена вадой.

Ад Булгана мы накіраваліся на поўдзень па дрэннай, раскісшай пасля дажджоў дарозе, буксавалі, штурхалі, адным словам, займаліся звычайнай для падарожнікаў справай. Каля цэнтра самона (раёна) Хішыг-Андор бачылі паліраваную каменную пліту з тонка зробленым старажытным малюнкам аленя. Гэта даволі рэдкі помнік культуры старажытнага чалавека.

Па тэхнічных прычынах — спусціў балон — прыйшлося спыніцца ля разлома, які ўзнік у 1958 годзе ў час Магодскага землятрасення сілай у дзесяць балаў. Даўжыня разлома 64 кіламетры, шырыня і амплітуда змяшчэння каля 2,5 метра. Разлом можна прасачыць на фоне стэпавай раслiннасці, а таксама таму, што ў ім хаваюцца ад спякоты каровы. Ён прамалінейны, з невялікімі зігзагамі. Лінія разлома нагадвае след ад швейнай машыны ў няўмелых руках.

Мы разбілі лагер на высокім месцы побач з разломам. Ніжэй ляжала шырокая даліна, парослая невысокай травой, палыном, іншай стэпавай раслiннасцю. Мірыяды конікаў і саранчы, прычым самцы саранчы маюць доўгія — да двух сантыметраў — мячы ў хваставой частцы і робяць жудаснае ўражанне. Калі я спытаў у Болда, дзе браць ваду, ён махнуў у бок калодзежа, да якога было метраў чатырыста. Калі мы падышлі да калодзежа, аказалася, што насоснае абсталяванне, разлічанае на ручную сілу ці коней, не працуе. Дружна круцілі мы кола і ўлева, і ўправа. Дарэмна. Прыйшлося ісці яшчэ з кіламетр у бок, дзе бачны былі дзве юрты. Там быў ручай і крыніца, але статак у тысячы галоў ператварыў яе ў крыніцу антысанітарыі.

На наступны дзень стаяла няўстойлівае надвор'е. Удзень мы назіралі як хмары чапляліся за вяршыні хрыбтоў. І не дзіўна: мы знаходзіліся на вышыні двух тысяч метраў над узроўнем мора. Але мясцовасць была лёгка праходнай для машын, рэльеф згладжаны. Едзем да седлавіны на гары і бачым — хмары побач. Здаецца, што машына едзе прама ў неба. Шурык Перапёлаў, самы ўражлівы з рабят, нават адпрошваўся паглядзець на воблакі паблізу.

Трымаем курс на возера Углей-Нур. Хутка разбіваем лагер і да вечара рыбачым. Ловіцца буйная сарога на коніка. Мне падарылі добрую леску і кручок. Вуду раблю з двух колікаў для палаткі. Клюе бесперарыўна, хочацца яшчэ рыбачыць, але ўжо няма куды дзяваць рыбу. Возера так і кішыць ёю, прычым велізарныя стаі акунёў плаваюць чамусьці па паверхні вады, успарваюць яе спіннымі плаўнікамі. Ці то іграюць, ці то ганяюць малькоў.

М. ЖУРАВЕЛЬ,
загадчык кафедры інжынернай геалогіі і гідрагеалогіі.

(Заканчэнне ў наступным нумары).

ВЕСТКІ З ПРАКТЫКІ

У ЛЕТНІХ ЭКСПЕДЫЦЫЯХ

Навукова-даследчая работа — вельмі важны раздзел праграмы падрыхтоўкі спецыяліста-біёлага. Яе значэнне вызначаецца тым, што яснае ўяўленне аб акаляючай нас прыродзе можна атрымаць толькі супастаўляючы тэарэтычныя веды, набытыя ў працэсе акадэмічных заняткаў, з непасрэднымі назіраннямі ў натуральнай абстаноўцы. Толькі такім шляхам можна зразумець складаныя з'явы прыроды і іх узаемасувязі і ўзаемазалежнасці, правільна ацаніць экасістэмную ролю і народнагаспадарчае значэнне кожнага жывога арганізма. Без набыцця разнастайных навыкаў і вопыту эксперыментальнай і палявой работы, без засваення комплексу метадычных прыёмаў збору зыходных біялагічных матэрыялаў і іх наступнага аналізу нельга стаць сапраўдным біёлагам або выкладчыкам прыродазнаўства. Асабліва важна гэта цяпер, у перыяд агульнай экалагізацыі чалавечай дзейнасці і пошукаў прынцыпаў рацыяналізацыі выкарыстання прыродных рэсурсаў. Аднак значэнне НДРС нельга зводзіць толькі да вучэбнага аспекта. У працэсе работы над індывідуальнай тэмай кожны студэнт выконвае няхай не вялікае па аб'ёму, але самастойнае навуковае даследаванне і папаўняе новымі данымі нашы ўсё яшчэ недастатковыя веды аб акаляючым асяроддзі. Гэта накладвае асаблівую адказнасць за выбар тэматыкі НДРС, яе актуальнасць, магчымасць выкарыстання ў народнай гаспадарцы.

Кафедрай заалогіі і дарвінізму ўжо на працягу шэрагу год праводзіцца вывучэнне розных форм антрапагеннага ўздзеяння, у першую чаргу меліярацыі, на прыродныя біяцэнозы. У гэтым жа напрамку праводзіцца і ўся без выключэння даследчая работа студэнтаў. Мэтанакіраваныя намаганні студэнтаў і супрацоўнікаў кафедры дазволілі накапіць вялікі і цікавы навуковы матэрыял і часткова абагуліць яго. Па раздзелу наземных пазваночных, у прыватнасці, удалося выявіць асноўныя экасістэмныя зрухі ў іх суполлі на меліярыраваных угоддзях і высветліць унутраныя механізмы гэтых зрухаў. Удзельная вага студэнцкіх распрацовак у гэтых даследаваннях вельмі вялікая.

Студэнты і супрацоўнікі кафедры ў бягучым годзе праводзілі даследаванні на двух стацыянарах: «Гогалі» у Рэчыцкім раёне і «Чонкі» у ваколіцах Гомеля. Тут, у асноўным, вывучалася ўздзеянне на жывёльны свет рэкрэацыі і іншых фактараў, звязаных з чалавечай дзейнасцю, у першую чаргу, канешне, як і заўсёды, меліярацыі.

Вельмі вялікую навуковую цікавасць маюць атрыманыя пры ўдзеле групы студэнтаў завочнага факультэта В. Яўсеенкі і іншых матэрыялы аб забруджванні вады і берагоў меліярацыйных каналаў астаткавай колькасцю хлараргранічных пестыцыдаў, такіх як ДДТ, хларафос, гексахларан і інш.

Каштоўнасць маюць і работы па вывучэнню самаачышчэння вод каналаў і іншых вадаёмаў, выконваемыя студэнтамі стацыянара і завочнага факультэта пад кіраўніцтвам в. а. дацэнта І. Ф. Расашко. Гэтыя даследаванні вядуцца ўжо шмат гадоў. Іх вынікі публікаваліся ва ўсесаюзных часопісах, дакладваліся на буйных з'ездах і нарадах гідрабіёлагаў.

Акрамя правядзення работы на стацыянарах, сёлета студэнты ўдзельнічалі ў двух маршрутных экспедыцыях. Адна з іх працавала на Чаграйскім водасховішчы ў Перадкаўказзі, дзе вывучаліся заканамернасці фарміравання іхціяфаўны, змяненне марфалогіі рыб ва ўмовах замкнутага басейна. Другая экспедыцыя праводзіла даследаванні ў сярэднім цячэнні Дняпра. У ёй прымалі ўдзел студэнты-чацвёртакурснікі С. Філіпенкаў, М. Мохараў і пяцікурсніца завочнага факультэта А. Лятчэня. У ходзе гэтай экспедыцыі сабраны багаты шматабяцаючы матэрыял у вусці р. Бярэзіны на двух буйнейшых асушаных масівах у пойме Дняпра. Цяпер праводзіцца камеральная апрацоўка сабраных даных.

Я. ПАДУТАЎ,
дацэнт кафедры заалогіі і дарвінізму.

РЭХА ПРАЦОЎНАГА СЕМЕСТРА-81

УСПАМІН ЗАСТАНЕЦЦА НАДОЎГА

Тады праца спорыцца, калі людзі добра разумеюць адзін аднаго, калі ў калектыве пануе ўзаемаразуменне і дружба. Гэта старая ісціна, але прыходзіць да яе кожны праз свой уласны вопыт. Вось і я, працуючы з аднымі і тымі ж дзяўчатамі некалькі гадоў запар, зразумела: станаўленне калектыву, а разам з ім і поспех, прыходзяць не адразу. Тры сезоны адпрацавалі мы ў саўгасе «Ціхінічы» Рагачоўскага раёна на ўборцы садавіны і гародніны. Мясцовасць, умовы працы і жылля добра вядомыя, а трэба сказаць, што рыхтуюцца да сустрэчы студэнтаў у Ціхінічах (так называецца і цэнтральная сядзіба гаспадаркі) загадзя і старанна. Там нават пабудаваны спецыяльны студэнцкі гарадок, добраўпарадкаваны, зручна прыстасаваны для жылля ў час сельскагаспадарчых работ.

Вось і ў гэтым годзе там змаглі размясціць чатыры атрады — тры з нашага універсітэта і адзін з Рагачоўскага медыцынскага вучылішча. Убіралі агуркі, памідоры, цыбулю, яблыкі. Дзяўчаты так стараліся працаваць, што некаторым удавалася выконваць амаль што па тры нормы. Мяркуйце самі: напрыклад, агуркоў неабходна сабраць за дзень 72 кілаграмы, а Наталля Таранава, Таццяна Валешчык, Люда Леўчанка, Валянціна Калюшка, Святлана Багдановіч, Святлана Краўчанка, Ала Семаненка, Аляксандра Арэхава збіралі больш за 200.

Нягледзячы на стому дзяўчат, атраднае жыццё не замірала і ўвечары. Надоўга запамятаецца фестываль які прайшоў 9 жніўня. Рыхтаваліся ўсе чатыры атрады. Выбралі камісію для распрацоўкі праграмы. І фестываль удаўся на славу. Шмат хвалявання прынеслі спартыўныя спаборніцтвы: кожны «хварэў» за сваю каманду. А самую вялікую аўдыторыю сабраў конкурс цырульнікаў. Усе ж чатыры атрады дзявочыя! Прычым у конкурсе ўдзельнічалі не толькі цырульнікі, журы, але і гледачы. Іх думка наконт кожнай прычоскі была галоўнай. Нават медалі па выніках конкурсу прысуджалі. І наогул конкурс гэты ператвараўся ў своеасаблівы канцэрт, таму што кожнаму віду прычоскі павінен быў адпавядаць касцюм, а потым, у час абароны яе перад журы і гледачамі, і нумар мастацкай самадзейнасці.

Супрацоўнічалі мы і з мясцовай моладдзю, з іх камсамольскай арганізацыяй: праводзілі агульныя камсамольскія сходы, выпускалі выпускі «Камсамольскага пражэктара» і насценгазеты «Молодость». 11 жніўня прайшоў агульны камсамольскі сход «Імя XXVI з'езда КПСС — будзьце дастойнымі!».

У клубе саўгаса праходзілі вечары адпачынку. Пачыналіся яны звычайна лекцыяй. Тэматыка лекцый была самай разнастайнай: гісторыя нашага краю, пытанні этыкету, медыцына, ахова прыроды, правільнае і рацыянальнае выкарыстанне лекавых раслін.

Адбыліся сустрэчы з ветэранамі вайны. У адзін з выхадных дзён мы прайшлі па месцах баявой славы былога падпольнага райкома партыі Рагачоўскага раёна.

Успамін аб гэтых летніх месяцах застанецца надоўга ў нашай памяці, тым больш, што для многіх з нас гэта была апошняя такая паездка — напярэдадні пятага курс.

Галіна **КАЧМАРОВА,**
студэнтка чацвёртага курса біялагічнага факультэта.

У ВОСТРАЙ КАНКУРЭНЦЫІ

Ардэнаноснаму Гомелю выпаў гонар праводзіць Усесаюзную спартакіяду спартыўных клубаў ВНУ па веславанню на байдарках і каноэ. За прызавыя месцы змагаліся мацнейшыя весляры 36 вышэйшых навучальных устаноў васьмі саюзных рэспублік, гарадоў Масквы і Ленінграда. У камандным заліку першынство заваявалі весляры Цэнтральнага ордэна Леніна інстытута фізічнай культуры. Яны набралі 340 ачкоў. Пасляхова выступілі выхаванцы ГДУ (трэнеры У. Паўлючкоў, С. Сямёнаў). У скарбонку каманднага заліку яны ўнеслі 283,5 ачка і занялі другое месца. Толькі на тры ачкі адсталі весляры Херсонскага педагагічнага інстытута, якія ў камандным заліку аказаліся трэцімі.

Сярод рэспублік перамаглі весляры Украінскай ССР — 677 ачкоў. Спартсмены Беларусі на другім месцы — 501 ачко, на трэцім з 495 ачкамі г. Масква.

Вялікі поспех выпаў на долю нашых весляроў майстроў спорту Аляксандра Манькова і Уладзіміра Зацэпы. Яны выйшлі пераможцамі ў гонках каноэ-двоек на 500 м і заваявалі бронзавыя ўзнагароды на дыстанцыі ўдвая даўжэйшай. Сярэбранага медаля пасля гонак на байдарках-двойках удастоілася студэнтка факультэта фізвыхавання Ганна Котава, якая выступала разам з Ірынай Дзяцяр з Мінскага інстытута культуры.

Дзве медалі дасталося і Васілю Васільцову. У гонках каноэ-адзіночак ён другім перасёк фінішны створ на 500-метровай дыстанцыі і трэцім — на ўдвая даўжэйшай. На гэтых жа дыстанцыях яго таварыш па вучобе Уладзімір Паўлавец заняў адпаведна трэцяе і чацвёртае месцы.

Б. ВАЛОДЗІН.

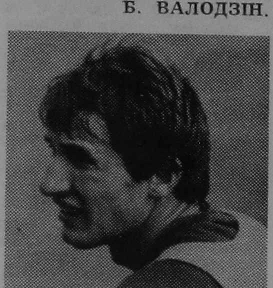

НА ЗДЫМКАХ: пераможцы спартакіяды А. Манькоў і І. Зацэпа і прызёр спаборніцтваў У. Паўлавец.

Фота У. Чысціка.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Сцяпан Піліпавіч АЖГІРЭЙ

Пасля цяжкай хваробы, на 77-м годзе жыцця памёр член КПСС з 1928 года, персанальны пенсіянер саюзнага значэння кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры гісторыі КПСС Гомельскага дзяржаўнага універсітэта Сцяпан Піліпавіч Ажгірэй.

С. П. Ажгірэй нарадзіўся ў 1905 годзе ў сяле Блонь Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці ў сям'і селяніна. Да 20 гадоў працаваў у сельскай гаспадарцы. Далейшая яго працоўная дзейнасць звязана з работай у партыйных і савецкіх органах. З 1929 года ён — прапагандыст Гомельскага акружкома, загадчык культпрападдзела Веткаўскага і Петрыкаўскага райкома партыі, актыўны арганізатар калектывізацыі, а з ліпеня 1933-га — загадчык аддзела культуры і прапаганды ЦК ЛКСМБ.

Пасля заканчэння аспірантуры Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ у 1936 годзе С. П. Ажгірэй на выкладчыцкай рабоце. З 1939 года і ў гады Вялікай Айчыннай вайны — лектар ЦК Кампартыі Беларусі, а з 1944 па 1954-ы — сакратар Баранавіцкага абкома партыі. З 1954 па 1965 гады Сцяпан Піліпавіч працаваў рэктарам Гомельскага педагагічнага інстытута, затым дацэнтам пединстытута і універсітэта. Ён унёс вялікі ўклад у справу падрыхтоўкі высокакваліфікаваных кадраў для народнай гаспадаркі.

С. П. Ажгірэя вызначала партыйная прынцыповасць, глыбокая тэарэтычная падрыхтоўка, высокае пачуццё абавязку і адказнасці. На ўсіх пастах ён праяўляў вялікія арганізатарскія здольнасці, быў уважлівым да людзей, карыстаўся ўсеагульнай павагай прафесарска-выкладчыцкага саставу, супрацоўнікаў і студэнтаў універсітэта.

Камуністычная партыя і Савецкі ўрад высока ацанілі заслугі С. П. Ажгірэя перад Радзімай. Ён узнагароджан ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, двума ордэнамі «Знак Пашаны», медалямі.

Светлая памяць аб Сцяпану Піліпавічу Ажгірэю назаўсёды захаваецца ў сэрцах і памяці тых, хто з ім працаваў і ведаў яго.

Ю. М. ХУСАІНАЎ, А. А. МАЛАФЕЕЎ, Ф. А. ЦЭХАНОВІЧ, С. П. БАБЫР, В. М. ЯКАЎЛЕЎ, А. С. ЛЯХАЎ, У. С. СЦЯПУК, Б. М. ЗБАРОЎСКІ, А. М. ІВАНІСАЎ, Г. М. КУСКОВА, М. У. КРАЎЦОЎ, Б. В. БОКУЦЬ, М. І. СТАРАВОЙТАЎ.

Рэктарат, партком, грамадскія арганізацыі універсітэта, кафедра гісторыі КПСС глыбока смуткуюць з выпадку смерці дацэнта гэтай кафедры АЖГІРЭЯ Сцяпана Піліпавіча і выказваюць сваё спачуванне родным і блізкім памёршага.

АЗ 10122

«Гомельский университет» — орган парткома, ректората, месткома, комитета ЛКСМБ и профкома Гомельского государственного университета (на белорусском языке). Гомельская фабрыка «Палесдрук» Дзяржкамітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Гомель, Савецкая, 1. Аб'ём — 2 друк. аркуш. Тыраж 2000 экз.
Наш адрас: вул. Савецкая, 104, п. 3-11, т. 56-16-52.

Заказ 5264.